

да направимъ въ нѣколко думи разборъ на операциитѣ на Тръвненската колона

1) Силата и състава на колоната напълно отговаряха на поставената цѣль. Малочисленността на артилерията бѣше една неизбѣжна отстъпка на обстановката. Въ планинската война, обикновено пропорцията на артилерията бива ограничена до крайностъ. Артилерийската подготовка тука се замѣнява съ бързотата на маневрированieto и внезапността. При все това, слѣдъ спущанieto въ Тунджанската долина, прѣдстояха дѣйствия, гдѣто артилерията можеше да се яви като необходимо сръдство за успѣха. Възможно бѣше турцитѣ да се затворятъ въ укрѣпения си лагеръ на подобието на Плѣвентъ, да окажатъ едно по голѣмо упорство. Въ този случай, безъ сериозна артилерийска подготовка, атаката би станала твърдѣ трудна за да не кажемъ невъзможна. Ето защо, рѣшението да се испратятъ въ състава на колоната и двѣ полски батареи бѣше твърдѣ цѣлесъобразно. Остава само да се пожалѣе, че щаба на тѣзи колона не прояви достатъчно настойчивостъ за да прѣхвърли тия батареи прѣзъ Балкана, макаръ и слѣдъ 2—3 дения. Чини ни се, че ако тѣзи работа бѣше изоставена макаръ на българитѣ работници и на 9-та опълченска дружина, то къмъ 28-й декемврий поне една отъ батареитѣ можеше да се спуствне въ с. Гузово или Мжглищъ. За малочисленността на кавалерията ний вече говорихме по горѣ.

2) Марша на частитѣ отъ колоната отъ Тръвна до Селци на 24-й и 25-й декемврий прѣдставлява високъ образецъ на подвижностъ, износливостъ и енергия, които заслужаватъ подражение. Пѣхотата и планинската артилерия праватъ прѣходъ въ 40 километра сръдъ студъ отъ 10°, и при условие че на Балкана лежеше снѣженъ покривъ отъ 1—1½ аршина. Рѣшението да се прѣдава постепенно полската артилерия на най-отзадъ идущитѣ части, та да се незабавя цѣлото движение, е прѣвъсходно.